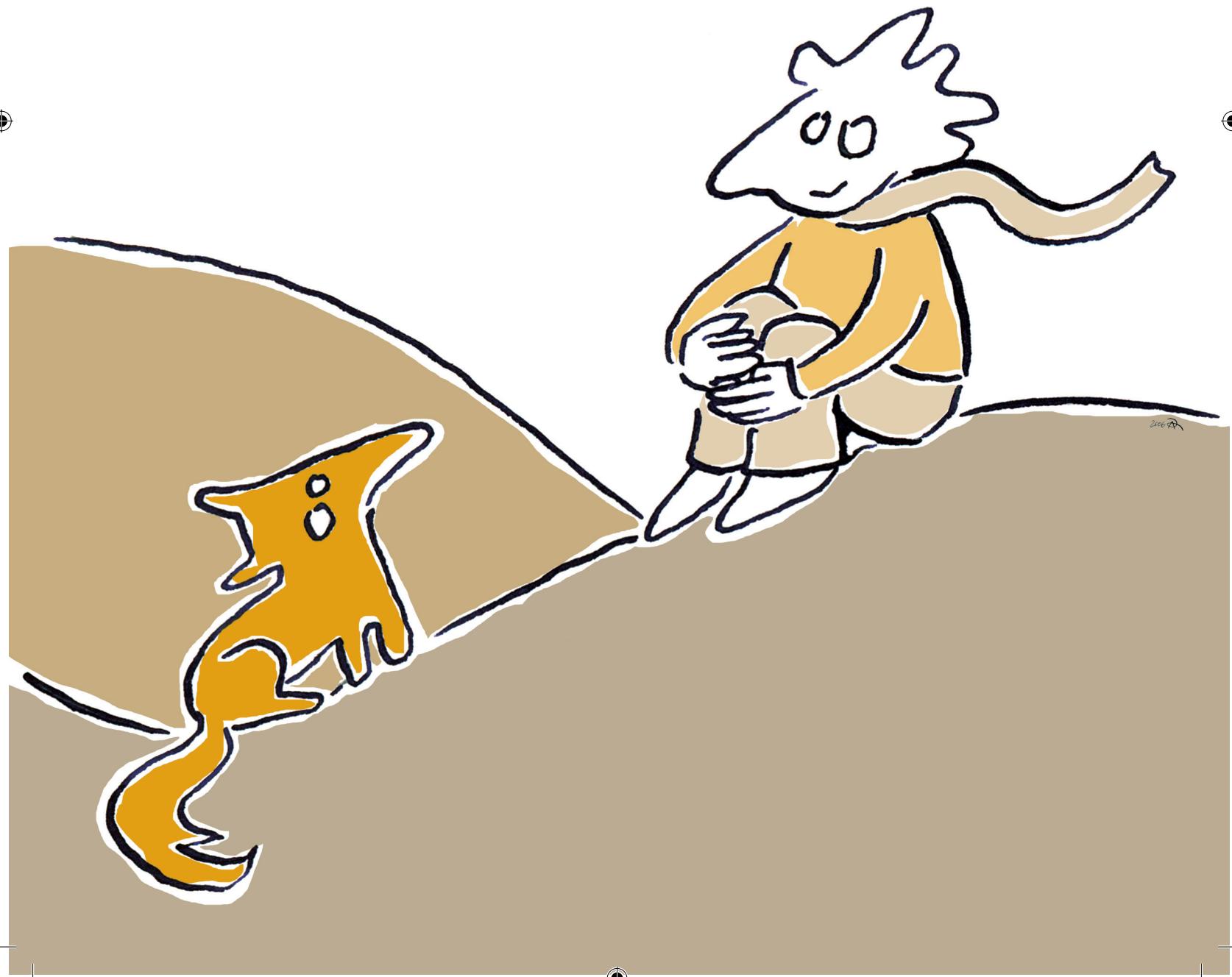

Társas kapcsolatok, barátok

DIÁKMELLÉKLET

D1 – Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg (részlet)

Akkor jelent meg a róka.

- Jó napot! – mondta a róka.
- Jó napot! – felelte udvariasan a kis herceg. Megfordult, de nem látott senkit.
- Itt vagyok az almafa alatt – mondta a hang.
- Ki vagy? – kérdezte a kis herceg. – Csinosnak csinos vagy...
- Én vagyok a róka – mondta a róka.
- Gyere, játsszál velem – javasolta a kis herceg. – Olyan szomorú vagyok...
- Nem játszhatom veled – mondta a róka. – Nem vagyok megszelídítve.
- Ó, bocsánat! – mondta a kis herceg. Némi tűnődés után azonban hozzátette: – Mit jelent az, hogy „megszelídíteni”?
- Te nem vagy idevalósi – mondta a róka. – Mit keresel?
- Az embereket keresem – mondta a kis herceg. – Mit jelent az, hogy „megszelídíteni”?
- Az embereknek – mondta a róka – puskájuk van, és vadásznak. Mondhatom, nagyon kellemetlen! Azonfölül tyúkot is tenyésztenek. Ez minden érdekességük. Tyúkokat keresel?
- Nem – mondta a kis herceg. – Barátokat keresek. Mit jelent az, hogy „megszelídíteni”?
- Olyasmi, amit nagyon is elfelejtettek – mondta a róka. – Azt jelenti: kapcsolatokat teremteni.
- Kapcsolatokat teremteni?
- Úgy bizony – mondta a róka. – Te pillanatnyilag nem vagy számomra más, mint egy ugyanolyan kisfiú, mint a többi száz- meg százezer. És szükségem sincs rád. Ahogyan neked sincs én rám. Számodra én is csak ugyanolyan róka vagyok, mint a többi száz- meg százezer. De ha megszelídítesz, szükségünk lesz egymásra. Egyetlen leszel számomra a világban. És én is egyetlen leszek a te számodra...
- Kezdem érteni – mondta a kis herceg. – Van egy virág... az, azt hiszem, megszelídített engem...
- Lehet – mondta a róka. – Annyi minden megesik a Földön...
- Ó, ez nem a Földön volt – mondta a kis herceg.

A róka egyszeriben csupa kíváncsiság lett.

- Egy másik bolygó?
- Igen.
- Vannak azon a bolygón vadászok?
- Nincsenek.
- Lám, ez érdekes. Hát tyúkok?
- Nincsenek.
- Semmi sem tökéletes – sóhajtott a róka. De aztán visszatért a gondolatára: – Nekem bizony egyhangú az életem. Én tyúkokra vadászom, az emberek meg én rám vadásznak. Egyik tyúk olyan, mint a másik; és egyik ember is olyan, mint a másik. Így aztán meglehetősen unatkozom. De ha megszelídítesz, megfényesednék tőle az életem. Lépések ne-

szét hallanám, amely az összes többi lépés nesztől különböznék. A többi lépés arra készít, hogy a föld alá bújjak. A tiéd, mint valami muzsika, előcsalna a lyukamból. Aztán nézd csak! Látod ott azt a búzatáblát? Én nem eszem kenyerset. Nincs a búzára semmi szükségem. Nekem egy búzatábláról nem jut eszembe semmi. Tudod, milyen szomorú ez? De neked olyan szép aranyhajad van. Ha megszelídítesz, milyen nagyszerű lenne! Akkor az aranyos búzáról rád gondolhatnék. És hogy szeretném a búzában a szél susogását...

A róka elhallgatott, és sokáig nézte a kis herceget.

– Légy szíves, szelídíts meg! – mondta.

– Kész örö mest – mondta a kis herceg –, de nem nagyon érek rá. Barátokat kell találnom, és annyi minden meg kell ismernom!

– Az ember csak azt ismeri meg igazán, amit megszelídít – mondta a róka. – Az emberek nem érnek rá, hogy bármit is megismérjenek. Csupa kész holmit vásárolnak a kereskedőknél. De mivel barátkereskedők nem léteznek, az embereknek nincsenek is barátaik. Ha azt akarod, hogy barátod legyen, szelídíts meg engem.

– Jó, jó, de hogyan? – kérdezte a kis herceg.

– Sok-sok türelem kell hozzá – felelte a róka. – Először leülsz szép, tisztes távolba tőlem, úgy, ott a fű ben. Én majd a szemem sarkából nézlek, te pedig nem szólsz semmit. A beszéd csak félreértések forrása. De minden áldott nap egy kicsit közelebb ülhetsz...

Másnap visszajött a kis herceg.

– Jobb lett volna, ha ugyanabban az időben jössz – mondta a róka. – Ha például délután négykor érkezel majd, én már háromkor elkezdek örülni. Minél előrébb halad az idő, an-nál boldogabb leszek. Négykor már tele leszek izgalommal és aggodalommal; fölfedezem, milyen drága kincs a boldogság. De ha csak úgy, akármikor jössz, sosem fogom tudni, hány órára öltöztessem díszbe a szívemet... Szükség van bizonyos szertartásokra is.

– Mi az, hogy szertartás? – kérdezte a kis herceg.

– Az is olyasvalami, amit alaposan elfelejtettek – mondta a róka. – Attól lesz az egyik nap más, mint a másik, az egyik óra különböző a másiktól. Az én vadászaimnak is megvan például a maguk szertartása. Eszerint minden csütörtökön elmennek táncolni a falubeli lányokkal. Ezért aztán a csütörtök csodálatos nap! Olyankor egészen a szőlőig elsétálok. Ha a vadászok csak úgy akármikor táncolnának, minden nap egyforma lenne, és nekem egyáltalán nem lenne vakációm.

Így aztán a kis herceg megszelídítette a rókát. S amikor közeledett a búcsú órája:

– Ó! – mondta a róka. – Sírnom kell majd.

– Te vagy a hibás – mondta a kis herceg. – Én igazán nem akartam neked semmi rosszat. Te erősködtél, hogy szelídítselek meg.

– Igaz, igaz – mondta a róka.

– Mégis sírni fogsz! – mondta a kis herceg.

– Igaz, igaz – mondta a róka.

– Akkor semmit sem nyertél az egéssel.

– De nyertem – mondta a róka. – A búza színe miatt. – Majd hozzáfűzte: – Nézd meg újra a rózsákat. Meg fogod érteni, hogy a tiéd az egyetlen a világon. Aztán gyere vissza elbúcsúzni, s akkor majd ajándékul elárulok neked egy titkot.

A kis herceg elment, hogy újra megnézze a rózsákat.

– Egyáltalán nem vagytok hasonlók a rózsához – mondta nekik. – Ti még nem vagytok semmi. Nem szelídített meg benneteket senki, és ti sem szelídítettetek meg senkit. Olyanok vagytok, mint a rókám volt. Ugyanolyan közönséges róka volt, mint a többi száz – meg százezer. De én a barátommá tettem, és most már egyetlen az egész világon.

A rózsák csak feszengtek, ő pedig folytatta:

– Szépek vagytok, de üresek. Nem lehet meghalni értetek. Persze egy akármilyen járókelő az én rózsáámra is azt mondhatná, hogy ugyanolyan, mint ti. Holott az az igaz-

ság, hogy ő egymaga többet ér, mint ti valamennyien, mert ő az, akit öntözgettem. Mert ő az, akire burát tettem. Mert ő az, akit szél fogó mögött óvtam. Mert róla öldöstem le a hernyókat (kivéve azt a kettőt-hármat, a lepkék miatt). Mert őt hallottam panaszkodni meg dicsekedni, sőt néha hallgatni is. Mert ő az én rózsám.

Azzal visszament a rókához.

– Isten veled – mondta.

– Isten veled – mondta a róka. – Tessék, itt a titkom. Nagyon egyszerű: jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.

– Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan – ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vesse.

– Az idő, amit a rózsádra vesztegettél: az teszi olyan fontossá a rózsádat.

– Az idő, amit a rózsámra vesztegettettem... – ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vesse.

– Az emberek elfelejtették ezt az igazságot – mondta a róka. – Neked azonban nem szabad elfelejtened. Te egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél. Felelős vagy a rózsadért...

– Felelős vagyok a rózsámért – ismételte a kis herceg, hogy jól az emlékezetébe vesse.

D2 – Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (részlet)

Midőn Ödön hátranézett, akkor vette észre, hogy a félretért ordas a nádberek sűrűjében megkerülte az ő állását, s észrevéve, hogy tova egy másik férfi vesződik harcképtelenül, azt igyekszik megrohanni, kitörve a nádsűrűből Leonin irányában.

Ödön nyílsebesen vágtatott vissza Leoninhoz.

Csaknem egyenlő távolból rohantak oda: ő és a farkas.

Leonin láttá mindenketőjüköt, s nyugodtan fúrta a lyukat korcsolyája szíján.

Ha Ödön megmenti, jól van; ha nem mentheti meg, féllábon korcsolyával úgysem védheti meg magát. Ránézve az volt az életkérdes, hogy korcsolyáját ismét felköthesse. A többi Ödön dolga.

Ödön ordított dühében, midőn a fenevadat barátjára rohanni láttá. minden erejét megfeszíté, hogy elvágja útját a dúvadnak. Az pedig fejét folyvást felé fordítva, rohant biztos zsákmánya irányában.

Csak egy szökés még a farkas részéről, csak egy lökés még a korcsolyával, és a következő pillanatban Leonintól félölnyi távolban egy összegubancolt tömeg hentereg a jégen, itt egy láb, ott egy bozontos fark, itt egy kesztyűs kéz, ott egy vérben csattogó száj, mind a ketten átestek egymáson, ki hol érte ellenfelét, ott vágva, harapva, ragadva – késsel, foggal; körömmel, hemperegve, hol fel, hol alul.

Hanem, aki végre felkelt: az Ödön volt; handzsárja markolatig véres; bőrbekecse összevissza hasogatva. A farkas ott nyúlt el a jégen, összeszűrva-vágva, s tajtékozó fogait csattogtatva össze végvonaglásában.

– Hopp! Ez megvan! – kiáltá Ödön korcsolyáira állva.

– Ez is megvan! – felelt rá Leonin. Újra fel volt csatolva korcsolyája. – Köszönöm, bajtárs.

Azzal kezeiket nyújtották egymásnak, s ismét együtt sikumlottak tova a jégen a távolban látott füstoszlop felé.

Egyszer Ödön háta mögé tekintett.

– Nézd, a csorda elmaradt mögöttünk.

Leonin is hátranézett.

– Igazán.

A nagy farkascsoport tétovázva maradozott el mögöttük a havon, s úgy látszott, mintha visszatérésről gondolkoznék.

– Ezek eszükre tértek – mondá Ödön.

– Nem éppen – szolt Leonin. – Hanem érzed ezt a keserű füstszagot? Ott, ahol a füstöt látod, nyers farkasbőrt tettek a tűzre; azt a farkas nem szívelheti, attól maradoznak el rólunk. Most már nyugodtan haladhatunk odább. Ott kozák őrtanya lesz a parton.

Ettől fogva a két ifjú egész nyugalommal folytatá korcsolyaútját a folyam mentében. A fenevadak még egyes üvöltő kardalt bocsátottak utánuk; de felhagytak az üldözéssel. A két úrfi nevetve biztatta egymást. „Ez mulatságos egy nap volt!”

Nemsokára feltűnt előttük a kozák őrtanya, a jégre épített fakunyhó, mely állomásul szolgál az államposta szánjainak. A parton voltak a lovak istállói és egy egész sor kunyhó: a halászok rögtönzött kunyhói, kik ez évszakban tokot és vizát fognak a jég alatt.

A parton nagy őrtűz égett, orrtekerő illattal töltve el a környéket, s a tüzet guggoló emberek fogták körül.

Ödön több ölnyire előtte korcsolyázott Leoninnak, s az őrállokáshoz közeledve, egyenesen vágtatott a tüzelők felé.

Nem vette tán észre vagy nem értette a nyelvet, amin azok kiabáltak felé: egyenesen iszamlott feléjük.

A vékony jég a lék fölött ropogott. Az odarohanó halászok, kozákok egy főt láttak a széttört lap alól fölmerülni.

Sietve ragadták meg csáklyáikkal ruháit.

Leonin, mielőtt maga kikapaskodott volna, a jobbjában emelt testet rántotta fel a magasba.

– Ezt mentsek!

Ez volt az első lélegzetvétele.

A körülállók hirtelen a lék partjaira rántották mind a kettőt.

Ödön meg volt merevedve, szemei lecsukva, és ajkai összeszorítva.

– Tízezer rubel annak, ki egy orvost hoz! – hörgé Leonin kétségbreesetten.

Egy ősz halász ölébe vette Ödön fejét.

– En tízezer rubel nélkül is életre hozom, uram: vetkőztessük le és fektessük a hóra.

– Hanem azt mondhatom neked, uram, hogy amit te ma megtettél a barátodért, azt nem egyhamar fogja valaki utánad csinálni.

Leonin átölelte Ödönt, és szaladt vele a part felé, míg havat ért, ahova lefektetheté, akkor nekigürkőzött a munkának. A jó emberek unszolták, hogy öltözzék föl előbb a kozák őrtűz mellett száraz ruhákba.

– Nem addig, míg szemeit kinyitva nem látom.

Minden öltöny jéggé fagyott rajta.

D3 –Kulcsmondatok

Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg című művéből

„ – Mit jelent az, hogy „megszelídíteni?

Olyasmi, amit nagyon is elfelejtettek – … Azt jelenti: kapcsolatokat teremteni.”

„Az ember csak azt ismeri meg igazán, amit megszelídít.”

„ …jól csak a szívvel lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.”

„Te egyszer és mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél.”

Jókai Mór A kőszívű ember fiai című regényéből

„… mielőtt maga kikapaszkodott volna, a jobbjában emelt testet rántotta fel a magasba.

Ezt mentsétek!”

„ …amit te ma megtettél a barátodért, azt nem egyhamar fogja valaki utánad csinálni.”

D4 – Értelmező kérdések

Milyen szerepet tölthet be a rokonszenv, ellenszenv a barátság kialakulásában?

Hogyan tudod értelmezni ezeket a megismert irodalmi részletek kapcsán?

Értelmezd a mondatokat *A kis herceg*, illetve a *Kőszívű ember fiai* részletének ismeretében!

Mit jelent a kiállás, szolidaritás kifejezések értelme a Jókai-regény részletében?

